

Advies 2020/10

Uitgebracht op vraag van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Impact van de Coronacrisis op de financiële positie van de sociaalverzekeringsfondsen

Inhoud

Samenvattend	1
1 Financiering van de sociaalverzekeringsfondsen	2
2 Problematiek	2
3 Voorstel	4
3.1 Filosofie	4
3.2 Modaliteiten	4
3.3 Financiering	4
4 Standpunt van de sociaalverzekeringsfondsen	5
5 Advies van het Comité	5

Samenvattend

De minister van Zelfstandigen legt aan het ABC ter advies een voorstel voor om elk sociaalverzekeringsfonds de mogelijkheid te geven om gebruik te maken van een financiële tussenkomst om de impact van de Coronacrisis op hun beheersbegroting te milderen. De financiële tussenkomst zou de vorm aannemen van een subsidie (ten belope van 31,39 miljoen EUR), die integraal ten laste zou komen van het Welvaartsfonds (onderdeel van het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen).

Het Comité kan zich vinden in het voorstel om een regeling uit te werken om de sociaalverzekeringsfondsen via een financiële tussenkomst te helpen om deze crisisperiode te overbruggen. Het kan ook de modaliteiten van de voorgestelde regeling onderschrijven mits i) de autonomie van de fondsen uitdrukkelijk verzekerd wordt en ii) fondsen waarvoor de subsidie onvoldoende blijkt, de mogelijkheid hebben om een renteloze lening aan te gaan bij het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen.

Voor wat de financiering van de financiële tussenkomst betreft, moet volgens het Comité absoluut worden vermeden dat die - direct of indirect - ten laste komt van de zelfstandigen. Het wijst er in dat verband op dat met aanspreken van het Welzijnsfonds inderdaad een stijging van de beheerspercentages van de fondsen - en dus een directe doorrekening van de kosten aan de zelfstandigen - kan vermeden worden. Dit is voor het Comité het belangrijkste objectief. Omdat de middelen in het Welzijnsfonds de reserve van het sociaal statuut betreffen die werd opgebouwd met de bijdragen van de zelfstandigen, zullen de kosten met het voorgestelde financieringsmechanisme echter alsnog worden doorgerekend aan de zelfstandigen, zij het indirect. Het Comité benadrukt overigens dat de reserves in de eerste plaats bedoeld én voorbehouden moeten blijven voor een versterking van sociale bescherming van zelfstandigen.

Het Comité wenst bijgevolg dat de minister van Zelfstandigen onderzoekt of het mogelijk is om een andere financieringsbron aan te wenden dan het Welzijnsfonds van het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen om de voorgestelde subsidieregeling te financieren.

1 Financiering van de sociaalverzekeringsfondsen

De sociaalverzekeringsfondsen halen hun inkomsten uit de vergoeding die zij de zelfstandigen aanrekenen voor hun dienstverlening. Deze vergoeding is een tegenprestatie voor de kosten die verbonden zijn aan de uitvoering van de taken waartoe de fondsen wettelijke gehouden zijn¹ en stemt overeen met een percentage van het bedrag aan sociale bijdragen dat de zelfstandige verschuldigd is. De percentages worden jaarlijks door elk fonds afzonderlijk bepaald² en variëren voor het kalenderjaar 2020 tussen de 3,05% en de 4,25%.

2 Problematiek

De Coronacrisis beïnvloedt de financiële positie van de fondsen op twee manieren.

Aan de uitgavenzijde worden zij geconfronteerd met een uitzonderlijke stijging van de werkingskosten. De crisis heeft van de fondsen een acute inzet van bijkomend personeel³ en extra middelen⁴ gevegd om hun wettelijke verplichtingen als uitvoeringsinstelling in deze bijzondere omstandigheden op een efficiënte en adequate wijze te kunnen volbrengen⁵.

Aan de ontvangstenzijde ondervinden de fondsen een aanzienlijke daling van hun inkomsten. Gezien de financieringswijze van de fondsen (cf. punt 1), vertaalt een inkomensdaling bij de zelfstandige zich automatisch in een daling van de ontvangsten van het fonds waarbij deze is

---

¹ Artikel 20 van het Koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen

² De fondsen dienen hiervoor jaarlijks een dossier in ter verantwoording en ter validatie door de minister van Zelfstandigen.

³ dossierbehandeling, informatieverstrekking, uitbetaling

⁴ o.m. voor de informatica-technische voorbereidingen voor de uitrol van de tijdelijke crisismaatregelen

⁵ De fondsen hebben in deze crisis moeten handelen op een ongezien snelle manier en schaal. Ter illustratie : ca. 400.000 dossiers tijdelijke crisismaatregel overbruggingsrecht en ca. 100.000 dossiers inzake betalingsfaciliteiten hebben de fondsen tijdens de eerste drie maanden van deze crisis te verwerken gekregen.

aangesloten. Wanneer - zoals tijdens deze Coronacrisis - zelfstandigen massaal worden geconfronteerd met aanzienlijke inkomensverliezen, heeft dit dan ook forse gevolgen voor de ontvangsten van de sociaalverzekeringsfondsen.

Ten eerste zal het gemiddelde bedrag aan sociale bijdragen dalen en het aantal bijdragevrijstellingen stijgen. Dit leidt tot een inkrimping van de totale bijdragemassa en tot een vermindering van de middelen die via de beheerspercentages naar de fondsen vloeien.

Ten tweede zullen meer zelfstandigen een beroep doen op de mogelijkheid tot uitstel van betaling waardoor de fondsen een vertraging zullen kennen in hun ontvangsten.

Samen met extra de uitgaven, noodzakelijk om ook in deze periode een optimale dienstverlening aan de zelfstandigen te kunnen blijven verzekeren (cf. supra), maakt de vermindering aan ontvangsten, dat de Coronacrisis een aanzienlijke budgettaire weerslag heeft op het financieel beheer van de fondsen.

Tabel 1. Geraamde budgettaire impact van de Coronacrisis voor de fondsen, 2020, in miljoen EUR

Oorzaak	Budgettaire impact 2020
Meerkosten⁶	4,60
Minderontvangsten	
• Inkomensdaling zelfstandigen	12,78
• Vrijstelling van bijdragen	4,19
• Uitstel van bijdragebetaling ⁷	9,83
Totale impact	31,39

Bron : Nota Minister van Zelfstandigen⁸

De totale impact van de Coronacrisis⁹ op de beheersbudgetten van de sociaalverzekeringsfondsen wordt dit stadium geraamd op circa 31 miljoen EUR voor 2020. Daarbij is nog geen rekening gehouden met het bedrag van 19,66 miljoen EUR¹⁰ waarvan de invordering pas verwacht wordt in 2021. De globale financiële impact voor 2020 bedraagt aldus meer dan 50 miljoen EUR.

⁶ Periode 16 maart – 18 mei 2020

⁷ Het gaat om dat bedrag van de uitgestelde bijdragen (29,49 miljoen EUR) waarvan men veronderstelt dat dit nooit zal ingevorderd worden (1/3de).

⁸ Nota van 23 juni 2020 ' Beheerskosten van de sociale verzekeringsfondsen: uitzonderlijke subsidie voor de compensatie van de effecten verbonden met Covid-19'

⁹ Het gaat hier om de impact van de crisismaatregelen en verslechterde economische positie van de zelfstandigen.

¹⁰ Het gaat om dat bedrag van de uitgestelde bijdragen (29,49 miljoen EUR) waarvan men veronderstelt dat dit uiteindelijk nog zal kunnen ingevorderd worden, zij het met vertraging (2/3de).

3 Voorstel

De minister van Zelfstandigen legt ter advies een voorstel voor om elk sociaalverzekeringsfonds de mogelijkheid te geven om gebruik te maken van een financiële tussenkomst om de impact van de crisis te milderen.

3.1 Filosofie

Met de mogelijkheid tot financiële tussenkomst wil men vermijden dat :

- de sociale verzekeringsfondsen door de Coronacrisis in een kwetsbare positie terecht komen;
- de fondsen – om voldoende kostendekkend te zijn én dus hun financiële positie veilig te stellen – zouden overgaan tot een verhoging van hun beheerskosten, met name via een verhoging van de beheerspercentages in 2021. Een dergelijke verhoging zou betekenen dat de fondsen de budgettaire impact van de crisis zouden doorrekenen aan de zelfstandigen. Dit wordt niet wenselijk geacht.

3.2 Modaliteiten

De financiële tussenkomst zou de vorm aannemen van een subsidie (ten belope van 31,39 miljoen EUR), die uitsluitend wordt toegekend:

- op uitdrukkelijke vraag van een sociaalverzekeringsfonds (trekkingsrecht);
- op voorwaarde dat het betrokken fonds in 2021 geen verhoging doorvoert van zijn beheersstarieven, ter compensatie van de impact van de coronaviruscrisis.

De omvang van de subsidie zal voor elk fonds apart worden bepaald in functie van de volgende vier criteria:

- het aantal dossiers waarin werd overgegaan tot de uitbetaling van de tijdelijke crisismaatregel overbruggingsrecht voor de maanden maart, april, mei en juni 2020;
- het aantal dossiers waarin werd overgegaan tot de uitbetaling van de tijdelijke ouderschapsuitkering voor de maanden mei en juni 2020;
- het aantal dossiers die betrekking hebben op een vrijstelling van alle kwartalen van 2020 en/of de bedragen waarop deze dossiers betrekking hebben;
- het aantal dossiers die betrekking hebben op een uitstel van bijdragebetaling voor alle kwartalen 2020 en/of de bedragen waarop deze dossiers betrekking hebben.

3.3 Financiering

Het geheel aan financiële tussenkomsten die aan de fondsen worden toegekend, zou integraal ten laste komen van het Welvaartsfonds, dat deel uitmaakt van het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen. Dat de extra inspanningen die de sociaalverzekeringsfondsen de voorbije periode hebben geleverd werden gedaan om een snelle implementatie van de verschillende

crisismaatregelen¹¹ te waarborgen en dus de goede dienstverlening aan de zelfstandigen te verzekeren, vormt hiervoor de verantwoording.

4 Standpunt van de sociaalverzekeringsfondsen¹²

De sociaalverzekeringsfondsen appreciëren de uitzonderlijke subsidie van 31,39 miljoen euro, die de minister van Zelfstandigen wenst toe te kennen ter dekking van de uitzonderlijke kosten die de fondsen maken in het kader van de Covid-19 maatregelen van de Regering. De sector waardeert en aanvaardt dit voorstel mits volgende verduidelijkingen erin worden opgenomen :

1. de sociaalverzekeringsfondsen behouden hun financiële onafhankelijkheid door de financiering van hun werking te verzekeren via het mechanisme van het beheerspercentage waarbij de aangesloten zelfstandigen betalen voor de werking van de fondsen.
2. de subsidie zal enkel worden toegekend op uitdrukkelijk verzoek van een sociaalverzekeringsfonds. Het moet dus een expliciete keuze van het sociaal verzekeringsfonds zijn om gebruik te maken van de financiële tussenkomst.
3. sociaalverzekeringsfondsen die opteren voor de toekenning van de tussenkomst, maar waarvoor de subsidie onvoldoende blijkt om de jaren 2020 en 2021 te overbruggen, zouden een beroep moeten kunnen doen op een renteloze lening bij het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen (ze zullen hun beheerspercentage voor 2020 en 2021 immers niet kunnen verhogen).

Het bedrag van 31,39 miljoen euro komt slechts overeen met een gedeelte van de financiële impact van Covid-19 die de sociale verzekeringsfondsen verwachten voor het boekjaar 2020. Op basis van de actuele toestand, begroten de fondsen de impact voor 2020 immers op 50 miljoen euro.

5 Advies van het Comité

Elders vestigde het Comité reeds de aandacht op de gevolgen van de Coronacrisis voor de werking en de inkomsten van de sociaalverzekeringsfondsen¹³. Het Comité is tevreden dat de bekommernis om de impact daarvan op de financiële situatie van de fondsen door de minister van Zelfstandigen gedeeld worden. Dat de financiële gevolgen van de crisis voor de fondsen - via een verhoging van de beheerspercentages - mogelijk zouden doorgerekend worden aan de zelfstandigen, is een bezorgdheid die het Comité deelt met de minister. Te meer omdat vele zelfstandigen ook op andere manieren reeds (zwaar) getroffen zijn geworden door de Coronacrisis.

Het Comité kan zich vinden in het voorstel om een regeling uit te werken om de sociaalverzekeringsfondsen via een financiële tussenkomst te helpen om deze crisisperiode te

---

¹¹ Overbruggingsrecht, ouderschapsuitkering, vrijstelling van bijdragen, uitstel van betaling

¹² De Vereniging van Sociale Verzekeringsfondsen (VSVZ) deelde dit standpunt per email mee aan het ABC op woensdag 24 juni 2020 ter voorbereiding van de bespreking van het voorstel door het Comité.

¹³ Advies 2020/08 'Oneigenlijk gebruik van de tijdelijke crisismaatregel overbruggingsrecht : opsporing en controle' van 12 juni 2020 en 'Aandachtspunten voor de volgende legislatuur' van 25 juni 2020.

overbruggen. De situatie vandaag is immers uitzonderlijk evenals de gevolgen die eruit voortvloeien. Het Comité kan de modaliteiten van de voorgestelde regeling onderschrijven¹⁴ mits i) de autonomie van de fondsen uitdrukkelijk verzekerd wordt en ii) fondsen waarvoor de subsidie onvoldoende blijkt, de mogelijkheid hebben om een renteloze lening aan te gaan bij het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen.

Voor het Comité zijn volgende elementen van belang in de regeling die zo tot stand komt:

- het is duidelijk dat het om een éénmalige tussenkomst gaat die slechts bedoeld is om het hoofd te bieden aan een bijzondere situatie, ontstaan als gevolg van een uitzonderlijke crisis;
- de regeling doet geen afbreuk aan de autonomie van de fondsen, noch aan het specifieke financieringsmechanisme dat daaraan verbonden is;
- de regeling omvat een aspect van responsabilisering. Met een subsidie van ca. 30 miljoen EUR wordt slechts een deel van de totale kostenstijging (ca. 50 miljoen EUR) gecompenseerd waarmee de fondsen als gevolg van de Coronacrisis worden geconfronteerd. De fondsen dragen dus de verantwoordelijkheid om het resterende deel van de meeruitgaven te financieren, hetzij via hun reserves, hetzij via een renteloze lening. Bovendien zal de tussenkomst niet automatisch, noch vrijblijvend zijn. Een fonds dat er aanspraak op wil maken, zal de subsidie moeten aanvragen en dus de noodzakelijk- en wenselijkheid ervan vooraf moeten afwegen. Tegenover de ontvangst van een subsidie staat tot slot het engagement van het fonds om niet over te gaan tot verhoging van de beheerspercentage ter compensatie van de meerkost 'Corona'.

Het Comité gaat ook akkoord met de algemene principes die worden voorgesteld om de subsidie over de verschillende fondsen te verdelen, en die uitgaan van een link tussen het bedrag van de subsidie enerzijds en de hoeveelheid werk en de omvang van de financiële impact anderzijds. Het Comité stelt voor dat de precieze invulling van de uiteindelijke voorwaarden het voorwerp uitmaken van verder overleg tussen het kabinet van de minister van Zelfstandigen en de sociaalverzekeringsfondsen.

Voor wat de financiering van de financiële tussenkomst betreft, moet volgens het Comité absoluut worden vermeden dat die ten laste komt van de zelfstandigen. Het ABC heeft dan ook enkele opmerkingen en bedenkingen bij het voorstel om voor de financiering een beroep te doen op het Welzijnsfonds van het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen.

- Ten eerste is het Comité van mening dat het aanspreken van het Welzijnsfonds niettemin betekent dat de impact van de Coronacrisis voor de fondsen wordt doorgerekend aan de zelfstandigen. Weliswaar kan op de voorgestelde manier een verhoging van het beheerspercentage, en dus een directe kostenverhoging voor de zelfstandigen worden afgewend. Dit is voor het Comité het belangrijkste objectief. De middelen in het Welzijnsfonds betreffen echter de reserve van het sociaal statuut die werd opgebouwd met de bijdragen die de zelfstandigen in het verleden reeds betaalden. Overigens droegen de zelfstandigen met die bijdragen reeds bij voor de werkingskosten van de fondsen

---

¹⁴ nl. een subsidie, toegekend op vraag van een fonds en waarvan de omvang bepaald wordt op basis van de vier hoger omschreven criteria

- Ten tweede wijst het Comité erop dat deze reserve kon worden opgebouwd door jaar op jaar behoedzaam om te gaan met de inkomsten van het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen. Het sociaal statuut van de zelfstandigen is nog steeds een sober statuut. Hoewel de voorgestelde subsidieregeling voor de fondsen ook de zelfstandigen ten goede komt - zij vormen een belangrijk onderdeel van de uitvoeringsorganisatie van het sociaal statuut - moeten de reserves die de voorbije jaren zorgvuldig werden opgebouwd, in de eerste plaats dan ook bedoeld én voorbehouden blijven voor een versterking van sociale bescherming van zelfstandigen. In zijn diverse adviezen wees het Comité overigens reeds op de prioriteiten ter zake¹⁵.

Het Comité wenst bijgevolg dat de minister van Zelfstandigen onderzoekt of het mogelijk is om een andere financieringsbron aan te wenden dan het Welzijnsfonds van het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen om de voorgestelde subsidieregeling te financieren en zo te verhinderen dat - in het streven om een stijging van de beheerspercentages te vermijden - de kosten alsnog op de zelfstandigen zouden worden verhaald, hetzij indirect.

Tot slot merkt het Comité nog op dat voor het realiseren van een financiële tussenkomst ten behoeve van de fondsen - uit welke financieringsbron die ook afkomstig zal zijn - de nodige wettelijke basis zal moeten gecreëerd worden.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 1 juli 2020 :

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter

---

¹⁵ Voor een overzicht zie het ABC-document 'Aandachtspunten voor de volgende legislatuur' van 25 juni 2020